

تربیت پژوهشگر چرا و چگونه؟

محمد رضا حشمتی

یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در پیشرفت جوامع، توجه به پژوهش است. پژوهش بررسی منظم یک موضوع به منظور افزودن به دانش موجود است. پژوهش می‌تواند در معنای دوباره جست‌وجو کردن دلالت بر این داشته باشد که موضوع قبلاً شناخته شده است، لیکن بنا به دلیل یا دلایلی نیاز است که دوباره مطالعه و بررسی شود. پژوهش در این معنا، بررسی مسئله یا پدیده‌ای تازه است. در حیطه برنامه‌های مدرسه با توجه به تحول بنیادین در آموزش و پرورش، بسیاری چیزها تغییر می‌کنند: ساختار نظام آموزشی، برنامه درسی و کتاب‌های درسی، شیوه‌های تدریس، روش‌های تربیت معلم، میزان و نوع پیش‌بینی‌های لازم برای مدارس از قبیل کتابخانه، آزمایشگاه و کارگاه، میز و صندلی، تجهیزات کلاس درس و غیره. این تغییرات ممکن است بهبود یا وخامت کیفیت هر نظام آموزشی را همراه داشته باشد.

در این راستا، پژوهش در آموزش و پرورش باید بتواند این تغییرات را به شیوه‌ای جدی و نظام‌مند بررسی و ارزشیابی کند. همهٔ معلمان می‌توانند پژوهشگر باشند؛ پژوهشگرانی که در صحنهٔ عمل خود حضور دارند و نتیجهٔ پژوهش آن‌ها کاربردی است.

در فصل هفتم از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش چنین آمده است: پرورش تربیت‌یافتگانی که از دانش‌های پایه و عمومی سازگار با نظام معیار اسلامی و همچنین از توان تفکر، درک و کشف پدیده‌ها و... برخوردارند.

معلمان برای تربیت دانش‌آموزانی اهل تفکر و توانا در درک و کشف پدیده‌ها، باید پژوهشگری را از وظایف اصلی خود بدانند. نگرانی بعضی از همکاران از پژوهش مانع اصلی تحقق پژوهش محوری در مدارس است. در حالی که اگر همکاران محترم بتوانند تمام آنچه را که در برنامه‌های مدرسه اتفاق می‌افتد به شکل مسئله ببینند و از روش‌های «حل مسئله» برای یافتن و جست‌وجوی پاسخ‌ها استفاده کنند روش پژوهش مداری در بین معلمان نهادینه خواهد شد.

پژوهش مدار شدن معلمان به فضا و امکانات خاص نیاز ندارد. بلکه نگرش آن‌ها در برخورد با موضوعات مهم است. پژوهش در کلاس درس و مدرسه می‌تواند در زمینه‌هایی مانند: چگونگی ارائهٔ درس، چگونگی انجام فعالیت‌های درسی، چگونگی تعامل و ارتباط با دانش‌آموزان، چگونگی انجام ارزشیابی و چگونگی حل مشکلات رفتاری دانش‌آموزان باشد. تجربه‌های ارزشمند شما در این زمینه، اطلاعات سایر همکاران را نیز غنی‌تر می‌کند. مجلهٔ رشد آموزش راهنمایی تحصیلی وظیفهٔ خود می‌داند در راستای ایجاد فضای پژوهش مداری در بین معلمان، تجربه‌های همکاران را به دیگران انتقال دهد.